

**Brüssel, 7. märts 2025
(OR. en)**

6463/25

**SOC 91
EMPL 63
EDUC 49
MI 121
COMPET 124
JAI 285
GENDER 23**

SAATEMÄRKUSED

| | |
|-----------------------|--|
| Saatja: | Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor |
| Kättesaamise kuupäev: | 6. märts 2025 |
| Saaja: | Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär |
| Komisjoni dok nr: | COM(2025) 90 final |
| Teema: | KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Oskuste liit |

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2025) 90 final.

Lisatud: COM(2025) 90 final



Brüssel, 5.3.2025
COM(2025) 90 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE,
NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

Oskuste liit

Oskuste liit

Euroopa konkurentsivõime peitub tema rahvas. Inimkapital on ELi jõukuse, majandusliku vastupanuvõime ja taastuvuse ning ainulaadse sotsiaalse turumajanduse alus. Just inimkapitali abil on võimalik suurendada tootlikkuse kasvu, muuta Euroopa tööstus konkurentsivõimelisemaks ja innovaatilisemaks, meelitada ligi lisainvesteeringuid ning luua dünaamiline ühtne turg ja saavutada suurem majandusjulgeolek. Inimeste esikohale seadmine ja oskustesse investeerimine tasub end mitmekordselt ära. Kuna kogu maailmas võideldakse talentide pärast ja tööeline elanikkond ELis kahaneb, sõltub Euroopa konkurentsivõime tulevikku suunatud oskustest, mis aitavad kaasa majanduslikule, sotsiaalsele ja territoriaalsele ühtekuuluvusele. Praeguses geopoliitilises olukorras on inimkapitalil oluline roll ka valmiduse ja julgeoleku edendamisel.

Selleks et olla konkurentsivõimeline ja tulevikuks valmis, peab EL oma inimesi toetama ning valmistama neid ette omandama edukaks õppimiseks, töötamiseks ja eluks vajalikke oskusi ja pädevusi, nagu on rõhutatud ELi konkurentsivõime kompassis¹. Kindlat alust võib sellele pakkuda Euroopa sotsiaalne turumajandus, mille juured on sügavalt hariduses, koolituses, teadusuuringutes, innovatsioonis ja demokraatias.

1. Probleem: vaja on rohkem ja paremaid oskusi

Oskuste liidu² eesmärk on toetada kvaliteetsete, kaasavate ja kohanemisvõimeliste haridus-, koolitus- ja oskuste süsteemide arendamist, et suurendada ELi konkurentsivõimet. Sellega seoses on tõhusa ja sihipärase poliitika jaoks otsustava tähtsusega parem oskuste prognoosimine ELi tasandil.

Nagu on rõhutatud Draghi,³ Letta⁴ ja Niinistö⁵ aruannetes, **pärsivad ELi konkurentsivõimet oskuste nappus ja lüngad, liiga aeglane ümberkujundamine ning killustatud ja ebatõhus juhtimine**. Need tegurid takistavad tootlikkuse kasvu ja innovatsiooni ning raskendavad süsinikuheite vähendamist ja digitaliseerimist.

1.1 Oskuste nappus ja lüngad

Euroopast ei tule piisavalt palju kvalifitseeritud kõrgkooli lõpetanuid ning kutsehariduse ja -õppe läbinuid, samuti ei ole piisaval hulgal inimestel võimalik oma tööelu jooksul osaleda täiend- või ümberõppes. Lisaks on Euroopal keeruline olla atraktiivne sihtkoht üleilmses konkurentsivõimelises, kus võisteldakse talentide pärast. Oskuste nappus on sageli tuntavam vähem arenenud, kaugetes ja

¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi konkurentsivõime kompass“ (COM(2025) 30 final).

² Oskusi tuleks selles teatises mõista laiemas tähenduses. Need hõlmavad eluks vajalikke oskusi, teadmisi ja pädevusi, mis lähevad oluliselt kaugemale tööturu jaoks vajalikest oskustest.

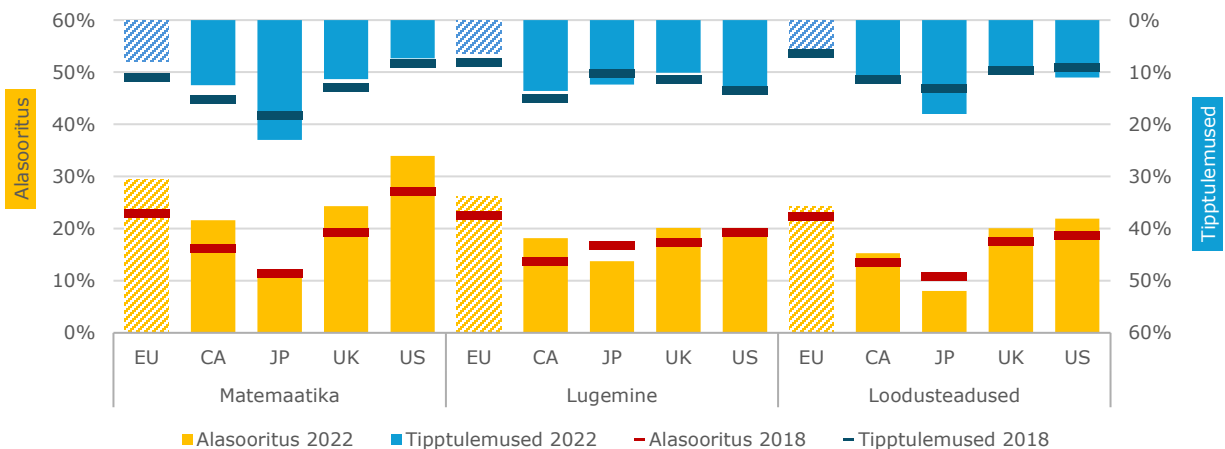
³ Mario Draghi aruanne „The future of European competitiveness“ („Euroopa konkurentsivõime tulevik“).

⁴ Enrico Letta aruanne „Much more than a market – Speed, Security, Solidarity – Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens“ („Palju enam kui turg. Kiirus, turvalisus, solidaarsus: siseturu jõustamine kõigile ELi kodanikele kestliku tuleviku ja jõukuse tagamiseks“).

⁵ Soome Vabariigi endise presidendi Sauli Niinistö aruanne Euroopa Komisjoni presidendi erinõunikuna „Safer Together: Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness and Readiness“ („Ühiselt on turvalisem: Euroopa tsiviil- ja sõjalise valmisoleku tugevdamine“).

äärepoolseimates piirkondades. Puuetega või rändetaustaga inimesed on oma oskuste arendamisel sageli silmitsi täiendavate takistustega, mille tulemuseks on ELi tööjõu kasutamata potentsiaal.

Kõik saab alguse koolist: Euroopa on põhioskuste valdkonnas maha jäänud. 15-aastaste tulemused matemaatikas, lugemises ja loodusteadustes on halvenenud ja langustrend jätkub, nagu nähtub hiljutistest PISA andmetest⁶. Samuti ei ole peaaegu pooltel Euroopa noortel põhilisi digioskusi.



Allikas: Euroopa Komisjon, 2024. <https://op.europa.eu/et/publication-detail/-/publication/d9d9adad-c71b-11ee-95d9-01aa75ed71a1/language-et>

Kutsehariduse ja -õppe valdkonnas: kutseharidus ja -õpe on traditsiooniliselt pakkunud võimalust leida kvaliteetne töökoht ja karjäärivõimalused keskmist kvalifikatsiooni nõudvatel kutsealadel. Kutsekvalifikatsioonide järele on suur nõudlus, eriti valdkondades, kus püsib terav tööjõupuudus⁷. Roheoskused on ühed paljudest väga vajalikest oskustest, mille saab omandada kutsehariduse ja -õppe raames, ning need on eduka roheülemineku ja ringmajanduse saavutamisel keskse tähtsusega. ELis kõige levinumatest tööjõupuudusega kutsealadest moodustavad kaks kolmandikku käsitöenduslikud kutsealad, milleks on tavaliselt vaja kutseharidust ja -õpet⁸. Tööjõupuudus võib nendes valdkondades ja muudes olulistest sektorites, nagu põllumajandus ja kalandus, isegi süveneda, kuna noorte (alla 30-aastaste) töötajate osakaal nendel kutsealadel on väike, mis omakorda suurendab vajadust põlvkondade vahetumise järele.

Kõrghariduse valdkonnas: 2035. aastaks on üle poole uutest töökohtadest kõrget kvalifikatsiooni nõudvatel kutsealadel. Paraku ei tooda Euroopa piisaval arvul kõrgelt kvalifitseeritud talente. Selleks et suurendada juurdepääsu innovatsioonile, tiptasemel teadmiste ja kõrgetasemeliste oskuste, peab Euroopa muu hulgas kõrgharidusasutuste liitude, näiteks Euroopa ülikoolide liitude ühiste õppeprogrammide kaudu tegema kõrgharidusse investeringuid ja toetama vahendite koondamist kõrghariduses.

⁶ PISA 2022. aasta uuringu aruandes tõdetakse, et haridustulemused on halvenenud ja ebavõrdsus on kasvanud.

⁷ EURES Report on labour shortages and surpluses 2023 (aruanne tööjõupuuduse ja -ülejäagi kohta): <https://www.ela.europa.eu/en/publications/labour-shortages-and-surpluses-europe-2023>

⁸ Üha suurenev oskuste nappus on ühtlasi probleem, millega tuleb tegeleda kultuuripärandi säilitamisel.

Täiskasvanuna jätkates: täiend- ja ümberõpe on kogu inimese elu ja karjääri jooksul väga olulised, kuid samas on igal viiendal täiskasvanul raskusi lugemise ja kirjutamisega⁹ ning haridustegevuses või koolituses osaleb vähem kui 40 % täiskasvanud elanikkonnast,¹⁰ mis on tunduvalt vähem 2030. aastaks seatud 60 % eesmärgist. Madala kvalifikatsiooniga täiskasvanute osalus on palju väiksem (18,4 %). Peaaegu pooltel täiskasvanutel ei ole põhilisi digioskusi, kuigi selliseid oskusi vajatakse rohkem kui 90 % töökohtadest¹¹. Mõned probleemid, mis takistavad täiskasvanuid edasises õppes osalemast, on ajapiirangud, rahalised kaalutlused, hoolduskohustused ja motivatsioon.

Sooline ebavõrdsus: kuigi üldiselt omandab kõrghariduse rohkem noori naisi kui mehi, on nii kõrghariduses kui ka kutsehariduses ja -õppes peaaegu kaks korda enam mehi kui naisi matemaatika, teaduse, tehnoloogia ja inseneeria (MATI) valdkonnas. Selline olukord mõjutab tugevalt soolist segregatsiooni tööturul ja piirab ELi innovatsioonipotentsiaali.

Finants- ja ettevõtlusoskuste nappus: Euroopa inimestel puuduvad vajalikud finants- ja ettevõtlusoskused, et investeerida rohkem ning käivitada ja laiendada edukaid idufirmasid. See piirab märkimisväärselt ELi innovatsiooni- ja kasvupotentsiaali.

Üleilmne konkurents talentide pärast: EL on kolmandatest riikidest pärit talentide jaoks vähem atraktiivne kui teised OECD liikmesriigid, nagu Kanada, USA ja Austraalia¹². Lisaks leiavad mõned ELi tipptalendid välismaal paremaid võimalusi idufirmade asutamiseks või akadeemilistes ringkondades suurepäraste tulemuste saavutamiseks.

Suur oskuste nappus ja tööjõupuuduse oht sektorites, kus toimuvad kiired muutused, ja kriiside ajal: Euroopa seisab katastroofide ja kriiside ajal silmitsi oskuste nappuse ja võimalike lünkadega elutähtsates sektorites. Tööjõuvajadused ei ole piisavalt kaardistatud, liiga vähe koolitatakse uusi tööjõurühmasid ja vajaka jääb oskustöölise sissevoolust.

1.2 Muutuste elluviimise puudulik kiirus

Euroopa haridus- ja koolitussüsteemid on maha jäämas kiiretest tehnoloogilistest muutustest ja oskuste vallas asetleidvatest muutustest, mida on vaja selleks, et vähendada majanduse süsinikuheidet¹³ ja sõltuvust strateegilistes sektorites.

Euroopa seisab silmitsi üha kasvava väljakutsega, kuidas rahuldada nõudlust kvalifitseeritud talentide järele MATI-valdkonnas, eelkõige sellistes strateegilistes sektorites nagu puhas ja ringluspõhine tehnoloogia, digitehnoloogia, lennundus- ja kosmosetööstus ning kaitse, samuti traditsioonilistes sektorites, mis sõltuvad üha enam MATI-oskusi nõudvatest digivahenditest. Kuigi Euroopas õpetatakse välja kõrgelt kvalifitseeritud spetsialiste, ei ole nende arv lünkade täitmiseks piisav. Peaaegu neljal viiest ELi VKEst (eriti rängalt on mõjutatud idu- ja kasvufirmad) on keeruline leida vajalike oskustega töötajaid, seda eelkõige selliste murranguliste tehnoloogiate puhul nagu tehisintellekt, pooljuhid ja kvantarvutus. Oskuste nappus mõjutab kõiki sektoreid,

⁹ Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World?, täiskasvanute oskuste uuring 2023, OECD: https://www.oecd.org/en/publications/do-adults-have-the-skills-they-need-to-thrive-in-a-changing-world_b263dc5d-en.html

¹⁰ Eurostati statistika täiskasvanuhariduse kohta: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Adult_learning_statistics

¹¹ 2024. aasta aruandes digikümneni olukorra kohta rõhutatakse, et ainult 55,6 %-l ELi elanikkonnast on vähemalt põhilised digioskused (võrreldes eesmärgiga, milleks on 80 %), ja et praeguses tempos jõuab IKT-spetsialistide arv 2030. aastaks napilt 12 miljonini, mis on tunduvalt vähem kui 20 miljoni eesmärk.

¹² Talentide ligiõmbavus 2023 – OECD <https://www.oecd.org/en/data/tools/talent-attractiveness-2023.html>

¹³ ELi autotööstuse tegevuskava eesmärk on lahendada probleemid, mis on seotud innovatsiooni ja juhtpositsiooniga tulevaste tehnoloogiate, puhtale energiale ülemineku ja süsinikuheidete vähendamise ning nende sihtide saavutamiseks vajalike oskuste valdkonnas.

sealhulgas transpordi-, toiduaine- ja energeetikasektorit, ning piirab majanduskasvu ja lämmatab innovatsiooni.

15-aastaste põhioskuste halvenemine on tihedalt seotud matemaatika ja loodusteaduste aineõpetajate puudusega, mis toob esile tungiva vajaduse meelitada ligi õpetajaid ja koolitajaid ning pakkuda neile nendes kriitilistes valdkondades pideva kutsealase arengu võimaluste kaudu paremat tuge. Kui nooremate põlvkondade vajadused ja ootused muutuvad, võib olla vaja ka uut visiooni haridusest ja karjäärivõimalustest, mis vastaks muutuvale töö- ja innovatsioonimaastikule.

Sama oluline on võimaldada kõigis Euroopa piirkondades elavatel ja eri vanuserühmadesse kuuluvatel inimestel omandada oskused, mida on vaja selliste pakiliste ühiskondlike probleemide lahendamiseks nagu kliimamuutused, surve demokraatlikele institutsioonidele ja ohud sisejulgeolekule, sealhulgas küberturvalisuse riskid ja hübriidohud, ning tagada samal ajal, et nad saaksid kasutada rohe- ja digiülemineku pakutavaid võimalusi.

Lõppkokkuvõttes peab Euroopa ka olemasolevaid oskusi paremini ära kasutama, parandades selleks kvalifikatsioonide piiriülest tunnustamist ja tunnustades väljaspool formaalharidust omandatud pädevusi. Paljudel inimestel on raskusi sellega, et nende oskusi tunnustataks, kui nad liiguvad ELi piires või saabuvad kolmandatest riikidest, ning sellest tulenevalt jäävad osa talente rakenduseta.

1.3 Killustatud juhtimine ja oskuste prognoosimine

Oskuste poliitika on tihedalt seotud haridus-, töö-, majandus- ja finantspoliitikaga ning sotsiaalse kaasatusega. Neid valdkondi juhivad aga nii riiklikul kui ka piirkondlikul tasandil sageli erinevad ministriumid või osakonnad, kellel kõigil on oma prioriteedid.

Lisaks tegelevad paljud sidusrühmad – haridus- ja koolitussüsteemid, tööstus, avalikud tööturuasutused, sotsiaalpartnerid, kodanikuühiskond – oskustega erinevatest vaatenurkadest ja ebapiisavalt koordineeritud viisil.

Selline killustatus takistab arukate investeeringute tegemist ja ei võimalda oskusi asjakohaselt prognoosida.

Ebapiisav konsolideerimine, prognoosimatus ja tõhusa koostöö puudumine eri asutuste vahel, kellel on oskuste prognoosimise alased eksperditeadmised, raskendavad tuleviku oskuste nõudluse ja pakkumise sobitamist, mille eesmärk on muu hulgas ka hõlbustada seaduslikku rännet.

Kuigi liikmesriigid on oma jõupingutusi hariduse ja oskuste vallas tõhustanud, on probleemid liiga suured ja kiireloomulised, et liikmesriigid saaksid neid üksi lahendada. ELi tasandi meetmete abil on võimalik kiirendada oskuste ja hariduse ümberkujundamist, mida Euroopa vajab, et tegeleda oskuste nappusega, muutuste elluviimise puuduliku kiirusega ja otsuste tegemise lünkadega. Samuti on äärmiselt oluline siduda kandidaatriigid, aga ka potentsiaalsed kandidaatriigid ja Euroopa naabruses asuvad riigid tihedalt oskuste liidu raames kehtestatud reformide ja asjakohaste algatustega, kuna ka need riigid seisavad silmitsi sarnaste probleemidega.

Need on kolm põhjust, miks Euroopa ambitsioonid ja meetmed peavad radikaalselt muutuma. Oskuste liit on ELis hariduse ja oskuste pakkumise ambitsioonikas strateegia, mida toetab uus koostöömudel julgete lahenduste leidmiseks ning mis tugineb selgetele eesmärkidele (2. jagu), põhimeetmetele (3. jagu), rahalistele vahenditele (4. jagu) ja tulemuslikumale juhtimisele (5. jagu).

2. Oskuste liit: eesmärgid

Oskuste liidu eesmärk on tagada, et **kõigil Euroopa inimestel**, olenemata sellest, kus nad asuvad, on kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga **võimalus koguda korralik oskustepagas ning osaleda elukestvas täiend- ja ümberõppes**. Selle liiduga soovitakse toetada Euroopa haridus- ja koolitussüsteeme, et need suudaksid pakkuda kõigile, sealhulgas kõigile noortele, olenemata nende taustast ja elukohast, võrdseid võimalusi juurdepääsuks haridusele, elukestvate õppele ja kvaliteetsetele töökohtadele ning toimetulekuks üleminekute ja kriisidega. Tugevamate hariduslike aluste ja paremate oskustega toetatakse ka selliseid ELi väärtusi nagu demokraatia, inimõigused, solidaarsus, sotsiaalne kaasatus ja mitmekesisus, millega aidatakse inimestel olla väär- ja desinformatsiooni, radikaliseerumise ja kuritegevusse värbamise suhtes vähem vastuvõtlikud ning antakse neile võimalus panustada keskkonnahoidlikumasse, õiglasemasse ja sidusamasse Euroopasse.

Teine eesmärk on toetada **ettevõtjate konkurentsivõimet** ja vastupanuvõimet, hõlbustades tööandjatel ja eelkõige VKEdel leida inimesi, kellel on oskused, mida ettevõtjad vajavad kestliku majanduskasvu ja kvaliteetsete töökohtade loomiseks. Samuti kutsutakse ettevõtjaid üles investeerima eri põlvkondade töötajate täiend- ja ümberõppesse, et nad suudaksid kohaneda pidevalt muutuvate probleemide ja võimalustega. Samal ajal tunnistatakse oskuste liidu raames, et ettevõtjad, eelkõige VKEd ja idu-/kasvufirmad, vajavad nende investeeringute teostatavuse tagamiseks õigeid stiimuleid ja toetust.

Lisaks töötatakse oskuste liidu raames selle nimel, et **muuta oskused ja kvalifikatsioonid – olenemata sellest, kus need Euroopas omandatakse – läbipaistvaks, usaldusväärseks ja tunnustatuks** kõikjal ühtsel turul, võimaldades seega üksikisikutel kasutada oma vaba liikumise õigust ja tööandjatel värvata töötajaid tõhusalt ka piiriülelt. Samuti kutsutakse liikmesriike üles astuma samme, et väljaspool ELi omandatud oskusi ja kvalifikatsioone oleks võimalik kiiresti tunnustada.

3. Oskuste liidu põhisuunad

Eespool nimetatud eesmärkide saavutamiseks tehakse oskuste liidu raames järgmist.

- **Arendatakse kvaliteetsete töökohtade ja hea elu tarbeks vajalikke oskusi** tugeva haridusliku aluse abil, järgides kaasava elukestva õppe lähenemisviisi.
- **Pakutakse täiend- ja ümberõpet** paindlikule tööjõule, eelkõige madalama ja keskmise kvalifikatsiooniga tööjõule, kes suudab tulla toime digi- ja puhtale energiale üleminekuga.
- **Hoitakse oskused ringluses**, võimaldades inimeste vaba liikumist kõikjal ELis ja päästes seeläbi valla ühtse turu täieliku potentsiaali.
- **Meelitatakse ligi, arendatakse ja hoitakse alles** talente.



Oskuste liit tugineb **Euroopa haridusruumi**,¹⁴ **Euroopa oskuste tegevuskava**¹⁵ ja **Euroopa teadusruumi** raames juba võetud meetmetele. Sellest lähtuvalt teeb komisjon koostööd hariduse ja koolituse valdkonna, tööhõive ja tööturu osaliste, sotsiaalpartnerite ja muude sidusrühmadega, et tuua hariduse ja oskuste omandamise juhtimine oskuste liidu alla. Komisjon tunnustab selles küsimuses täielikult liikmesriikide kesksel rolli, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklites 165 ja 166, ning tegutseb nende meetmete rakendamisel oma pädevuse piires.

A. Eluks vajalike oskuste arendamine tugeva haridusliku aluse toel

Noorte **põhioskuste**, sealhulgas digioskuste järsk halvenemine on Euroopa haridussüsteemi ja konkurentsivõime jaoks nagu viitsütikuga pomm. 2022. aasta PISA uuringus on toodud esile murettekitavad suundumused: 30 %-l ELi 15-aastastest puudub minimaalne oskuste tase matemaatikas, samal ajal kui umbes 25 %-l on raskusi lugemise ja loodusteadustega¹⁶. Ligikaudu 43 %-l kaheksanda klassi õpilastest on raskusi elementaarse digikirjaoskusega, mis annab tunnistust langustrendist¹⁷.

¹⁴ Resolutsioon, milles käsitletakse strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal aastateks 2021–2030. [ELT C 497, 10.12.2021.](#)

¹⁵ Euroopa oskuste tegevuskava: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/skills-and-qualifications/european-skills-agenda_en

¹⁶ [The twin challenge of equity and excellence in basic skills in the EU: An EU comparative analysis of the PISA 2022 results](#) (põhioskuste võrdsus ja tipp-tase kui ELi kaksikväljakutsed, PISA 2022 tulemuste võrdlev analüüs ELis).

¹⁷ [Rahvusvaheline digikirjaoskuse ja infopädevuse uuring Euroopas, 2023](#)

Kuigi üldjuhul püsib EL graafikus, et saavutada ELi tasandi 2030. aasta eesmärk vähendada haridussüsteemist varakult lahkumise määra vähemaks kui 9 %, on poistel, puuetega noortel ja rändetaustaga õppijatel suurem oht kooli pooleli jätta. Lisaks on EL kümne aasta taguse ajaga võrreldes kaugenenud ELi 2030. aasta eesmärgist, milleks on viia kehvade tulemustega õpilaste osakaal alla 15 %. **Sotsiaal-majanduslik taust** on endiselt oluline haridustulemusi määrav tegur ning ebasoodsas olukorras olevatel õppijatel on 6,1 korda suurem oht, et nende põhioskuste tulemused on võrreldes soodsamas olukorras eakaaslastega äärmiselt kehvad¹⁸. **Soolist ebavõrdsust** esineb lugemisoskuses, milles tüdrukud on suurema tõenäosusega kõigis ELi riikides esirinnas, ja alasoortus loodusteadustes on veidi sagedasem poiste seas. **Maapiirkondades** võib linnapiirkondadega võrreldes täheldada eelkõige lugemis-¹⁹ ja digioskuste²⁰ puudujääke. Kõrgharidusega noorte osakaal on maapiirkondades linnadega võrreldes väiksem²¹.

See seab ELi ohtu jääda veelgi rohkem maha üleilmses tehnoloogilises võidujooksus, kus tehisintellekti, automatiseerimise ja küberturvalisuse vajadused kujundavad ümber tööstust ja ühiskonda. Kaitse, lennundus- ja kosmosetööstuse ning tuumasünteesitehnoloogia alal on MATI-valdkonna kõrgtaseme oskused olulised selleks, et vähendada sõltuvust ELi-välisest tarnijatest ja arendada järgmise põlvkonna võimekust. Ometi vähenes aastatel 2015–2022 MATI-valdkondades doktorikraadi omandanute arv (–7 %), just loodusteadustes, matemaatikas ja statistikas (–13,1 %) ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogias (IKT) (–25,5 %), suurenes aga üksnes inseneerias, tootmises ja ehituses (+9,4 %).

Lisaks soodustab loovat mõtlemist nn MATIK-lähenemisviiside edendamine, st lähenemisviisid, milles lõimitakse matemaatika, teadus, tehnoloogia, inseneeria ja kunstid ning kõrvaldatakse seega nende valdkondade vahelised tõkked. Töötajad otsivad neid oskusi innukalt²². Need oskused hõlbustavad ka digi- ja finantskirjaoskust, sest annavad õpilastele oskused, mida on vaja digi- ja finantsüsteemide toimimise mõistmiseks.

Samal ajal on vaja viivitamata võidelda **soolise ebavõrdsusega**, kuna naised on paljudes MATI-valdkondades, sealhulgas inseneri- ja arvutiteaduses, endiselt alaesindatud, samas kui mehed on alaesindatud sellistes sektorites nagu tervishoid, hoolekanne ja õpetamine.

Väga oluline on muuta **õpetaja elukutse** atraktiivsemaks ja sooliselt tasakaalustatumaks, vähendada õpetajate nappust, eelkõige MATI-valdkonnas, hoida talente ning tagada, et õpetajad oleksid paremini valmis toime tulema kehvade õpitulemustega ja tehnoloogia arenguga. Näiteks on ainult 40 % õpetajatest valmis õpetamisel kasutama digitehnoloogiat. Kuigi 68 % teismelistest juba kasutab tehisintellekti, puuduvad haridussüsteemidel vajalikud raamistikud tehisintellekti tõhusaks õppimise loomiseks²³.

Eluks vajalike oskuste, sealhulgas meediaoskuste, digikirjaoskuse, kriitilise mõtlemise või põhilise küberturvalisusalase oskuse arendamine on äärmiselt oluline, et tagada Euroopa üldine kriisideks **valmisolek**, sealhulgas demokraatia vastupanuvõime seisukohast. Sellega seoses vajavad õppijad ka tugevaid põhilisi ja kõrgtaseme oskusi, eelkõige MATI-valdkonnas, kuid samuti vajavad nad kodanikuteadmisi ja -pädevusi. Vaja on suurendada haridus- ja koolitussüsteemide riskivalmidust,

¹⁸ [Hariduse ja koolituse valdkonna ülevaade 2024.](#)

¹⁹ Lisateavet koolihariduse kohta maapiirkondades vt OECD (2021), „Delivering quality education in rural communities“.

²⁰ Kuigi see on viimastel aastatel paranenud, on erinevus endiselt 15 % (COM/2024/450 final).

²¹ Eurostat (2022).

²² Maailma Majandusfoorum, aruanne „The Future of Jobs“, 2023. <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2023>

²³ [Vodafone Foundation 2025 \(Tehisintellekt Euroopa koolides\)](#)

et EL ja selle liikmesriigid saaksid jätkata tegutsemist igas olukorras ja täita peamisi ühiskondlikke funktsioone.

Mitteformaalne ja informaalne õpe, noorsootöö, kultuurialgatused, spordis osalemine ja vabatahtlik tegevus võivad samuti pakkuda inimestele väärtuslikke võimalusi arendada oma teadmisi, oskusi, hoiakuid ja käitumist, et kasvada ja saada aktiivseteks kodanikeks.

Peamised eesmärgid ELi, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil

★ Tugeva oskustepagasi loomine hariduses ja koolituses

- **Põhioskuste tegevuskava** kaudu suurendatakse toetust elementaarse kirjaoskuse ning põhiliste matemaatika-, teadus- ja digioskuste ja kodakondsusalaste teadmiste omandamisel. **Põhioskuste toetamise kava** katsetades töötab komisjon koos huvitatud liikmesriikidega välja ELi rahalistest vahenditest toetatava tõhusate sekkumismeetmete raamistik, mis on mõeldud selliste laste ja noorte jaoks, kellel on raskusi põhioskuste omandamisega. **Euroopa innovaatilise kooli auhinnaga** tunnustatakse koole, mis on erakordselt uuenduslikud oma õppekavade muutmisel, et õpetada õpilastele -MATI- ja kodanikuoskusi, ning teevad selleks muu hulgas koostööd ettevõtjate ja kohalike omavalitsustega. Komisjon teeb ettepaneku täiendada olemasolevat põhioskuste eesmärki järgmiselt. **Aastaks 2030**
 - **peaks alasoorituste osakaal kirjaoskuse, matemaatika, loodusteaduste ja digioskuste valdkonnas olema alla 15 %, samas kui kirjaoskuse, matemaatika ja loodusteaduste valdkonna tippsoorituste osakaal peaks olema vähemalt 15 %.**
- Digiõppe tegevuskava läbivaatamise põhjal esitab komisjon **digiõppe ja -oskuste tuleviku tegevuskava aastani 2030**, et edendada kõigi võrdset juurdepääsu digiõppele. Tugev ELi digihariduse ökosüsteem aitab valmistada tulevikuks ja luua pikaajalised partnerlused ELis asuvate haridustehnoloogialahenduste ja sõltumatult välja töötatud Euroopa lahendustega. Algatusega, milles käsitletakse **tehisintellekti hariduses ja koolituses**, luuakse tehisintellektipädevuse raamistik ning toetatakse tehisintellekti lõimimist haridus- ja koolitusteenustesse. Selle abil tegeletakse vajadusega internetiturvalisuse ja digitaalse heaolu järele ning võideldakse väär- ja desinformatsiooni vastu, edendades samal ajal innovatsiooni hariduses. Digipädevuse raamistikku ajakohastatakse 2025. aasta lõpuks, et võtta arvesse uusi kujunemisjärgus tehnoloogiaid, sealhulgas tehisintellekti.
- **MATI-valdkonna hariduse strateegilise kava** kaudu pakutakse toetust, et pöörata koolides ümber MATI-oskuste halvenemise suundumus ning meelitada rohkem õpilasi MATI-valdkonna õpingute ja ametikohtade juurde. Selle kava põhieesmärk on kaasata MATI-valdkonna õpingutesse, sealhulgas digiõpingutesse ja digivaldkonna ametikohtadele, rohkem tüdrukuid ja naisi. Lisaks teeb komisjon ettepaneku püstitada MATI-valdkonna erialadele sisseastumiseks strateegilise eesmärgi. **Aastaks 2030**

- peaks MATI-valdkonna õpilaste osakaal esmase kesktaseme kutsehariduses ja -õppes olema vähemalt 45 %, ²⁴ kusjuures vähemalt üks neljast õpilasest peaks olema naissoost²⁵;
 - peaks MATI-valdkondade õpilaste osakaal kolmanda taseme hariduses olema vähemalt 32 %, ²⁶ kusjuures vähemalt kaks õpilast viiest peaksid olema naissoost²⁷;
 - peaks IKT-valdkonna doktoriõppeprogrammides osalevate üliõpilaste osakaal olema vähemalt 5 %, ²⁸ kusjuures vähemalt üks üliõpilane kolmest peaks olema naissoost.
- **Õpetajate elukutse ja akadeemilise karjääri atraktiivsust** tuleks suurendada järgmiste meetmete abil:
- **ELi õpetajate ja koolitajate tegevuskava**, mis aitab liikmesriikidel tegeleda õpetajate nappusega ning parandada õpetajate töötingimusi ja karjääriväljavaateid;
 - kõrghariduse valdkonna **akadeemiliste töötajate Euroopa pädevusraamistik**, mis täiendab olemasolevat teadlaste Euroopa pädevusraamistikku (ResearchComp). Akadeemilistes ringkondades pedagoogiliste rollide taasväärtustamiseks on vaja täiendavalt tunnustada uuenduslikku õpetamist, töötada välja elukestva õppe ja koolitusvõimalusi mikrovalifikatsioonitunnistuste kaudu ning luua riikidevahelisi haridusvõimalusi ja teha koostööd tööandjatega²⁹.

★ **Atraktiivse ja uuendusliku kutsehariduse ja -õppe süsteemi väljatöötamine**

Kutsehariduse ja -õppe atraktiivsust, tippaset ja kaasavust tuleks suurendada Euroopa kutsehariduse ja -õppe strateegia abil. Strateegias keskendutakse kutsehariduse ja -õppe rollile ELi konkurentsivõime ja innovatsiooni, majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse ning põlvkondade vahetumise toetamisel, tegeledes selleks oskuste nappuse ja mittevastavusega tööturu vajadustele, suurendades kutsehariduse ja -õppe atraktiivsust, kvaliteeti ja tähtsust tööturul ning toetades liikuvust ja rahvusvahelistumist. Strateegias käsitletakse ka soolisi ja muid stereotüüpse õppevalikute tegemisel ning tuginetakse kutsehariduse ja -õppe eelistele ja sellise hariduse või õppe läbinute võimalustele tööturul, et muuta kutseharidus ja -õpe ka naiste jaoks kõrgharidusega võrdseks õpiteeks.

★ **Kaasava ja tulevikku suunatud kõrgharidussüsteemi loomine**

- Esitatakse algatus, mille eesmärk on **muuta kõrgharidus kättesaadavamaks** suuremale hulgale õppijatele ja vanuserühmadele, et rahuldada tööturul kasvavat nõudlust kõrghariduse omandanute järele, mis prognooside kohaselt peaks tulevaste töökohtade tulekul järsult süvenema, ning edendada üliõpilaste heaolu tugiteenuseid, pakkudes neile edu saavutamiseks

²⁴ MATI-valdkonna õpilaste osakaal esmase kesktaseme kutsehariduses ja -õppes oli 2022. aastal 36,2 % (viimased kättesaadavad andmed). 2030. aasta ELi tasandi eesmärk peaks tuginema ligikaudu 1,1 protsendipunkti suurusele keskmisele aastasele kasvule.

²⁵ MATI-valdkonnas õppivate naiste osakaal esmase kesktaseme kutsehariduses ja -õppes (kõigist MATI-valdkonnas õppijatest) oli 2022. aastal 16,1 % (viimased kättesaadavad andmed). 2030. aasta ELi tasandi eesmärk peaks tuginema ligikaudu 1,1 protsendipunkti suurusele keskmisele aastasele kasvule.

²⁶ MATI-valdkonna õpilaste osakaal kolmanda taseme hariduses oli 2022. aastal 27,1 % (viimased kättesaadavad andmed). 2030. aasta ELi tasandi eesmärk peaks tuginema ligikaudu 0,6 protsendipunkti suurusele keskmisele aastasele kasvule.

²⁷ MATI-valdkonnas õppivate naiste osakaal kolmanda taseme hariduses (kõigist MATI-valdkonnas õppijatest) oli 2022. aastal 31,8 % (viimased kättesaadavad andmed). 2030. aasta ELi tasandi eesmärk peaks tuginema ligikaudu 1 protsendipunkti suurusele keskmisele aastasele kasvule.

²⁸ Võrreldes 2022. aasta 3,7 %-ga.

²⁹ [Nõukogu 25. novembri 2024. aasta soovitus atraktiivse ja kestliku karjääri kohta kõrghariduses.](#)

sihipärast toetust. Algatusega aidatakse kõrgharidusasutustel ja nende töötajatel rakendada kõrghariduse laiema kättesaadavuse ja sotsiaalse mõõtmepõhimõtteid, suuniseid ja näitajaid, mis võeti vastu 2024. aastal osana Bologna protsessist.

- o Koostöös ülikoolide uuendusliku ökosüsteemiga edendatakse ülikoolides **ettevõtlusharidust** kõigil tasanditel, kasutades selleks sihtotstarbelisemaid, sealhulgas piiriüleseid mooduleid. See aitab õpilastel arendada oskusi ja mõtteviisi, mida on vaja ettevõtete asutamiseks ja töökohtade loomiseks.

Peamised eesmärgid

Põhioskuste tegevuskava [2025. aasta 1. kvartal]

Põhioskuste toetamise kava (pilotprojekt) [2026]

Digiõppe ja -oskuste tuleviku tegevuskava aastani 2030 [2025. aasta 4. kvartal]

Algatus „Tehisintellekt hariduses“ [2026]

MATI-valdkonna hariduse strateegiline kava [2025. aasta 1. kvartal]

ELi õpetajate ja koolitajate tegevuskava [2026]

Akadeemiliste töötajate Euroopa pädevusraamistik [2026]

Euroopa kutsehariduse ja -õppe strateegia [2026]

Kõrghariduse juurdepääsetavuse parandamine [2027]

Põlvkondadevahelise õigluse strateegia [2026. aasta 1. kvartal]

B. Täiend- ja ümberõpe, et tagada tulevikku suunatud oskused

Käimasolevate muutuste tempo ja ulatus on enneolematud. Euroopa üks konkurentsieeliseid on alati olnud oskused. Kui täiend- ja ümberõppe jaoks on tagatakse sobivad vahendid paindlikult ja tulemuslikult, aitab see Euroopa ettevõtjatel ja tööandjatel püsida konkurentsivõimelised, hõlbustab ühelt töökohalt teisele liikumist ning tagab, et kedagi ei jäeta kõrvale.

Täiend- ja ümberõpe on jagatud vastutus. ELi, riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi avaliku sektori asutustel on oma roll, kuid sama on ka ettevõtjatel, sotsiaalpartneritel, haridus- ja koolitusteenuste osutajatel, kodanikuühiskonna organisatsioonidel, kohalikel kogukondadel ning üksikisikutel.

Tulevased tööturuprognosis näitavad, kui oluline on Euroopale vajalike oskuste tagamiseks kiiresti tegutseda. Komisjon on juba kindlaks teinud 42 elukutset, millest on puudus kogu ELis. Suurim nappus valitseb ehitussektoris, transpordisektoris, mõnedel tervishoiuvaldkonna kutsealadel, nagu õed ja eriarstid, ning hooldustöötajate kutsealal³⁰.

³⁰ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse ELi talendireserv (COM(2023) 716).

Nimetatud nappus suureneb tõenäoliselt ka, kui arvestada tehisintellekti, robotikat, andmepõhiseid protsesse ja puhtale energiale üleminekuks vajalikke tööstussektoreid³¹.

Täiskasvanuhariduses osalemine on endiselt ebapiisav, sest igal aastal osaleb koolitustel ainult 39,5 % täiskasvanutest,³² mida on palju vähem kui ELi peamine eesmärk – 2030. aastaks 60 %. Madala kvalifikatsiooniga täiskasvanud, kes vajavad koolitust kõige enam, osalevad aga veelgi vähem. Osalemise määr on üldjuhul madalam ka vähem arenenud piirkondades ja üleminekupiirkondades. Naised ja haavatavad elanikkonnarühmad, nagu puuetega inimesed, puutuvad kokku täiendavate takistustega, mis pärsivad nende koolitustel osalemist. Naiste õiguste tegevuskavaga edendatakse sellest tulenevalt võrdseid võimalusi ning juurdepääsu täiend- ja ümberõppele.

Eakamatele kodanikele, kes on valmis jätkuvalt tööturule panustama, tuleb anda rohkem võimalusi. Lisaks tuleks toetada poliitikaalgatusi, mis toovad kasu eri põlvkondadele. Töökohtadel, kus tegutsevad eri põlvkondade esindajad, võetakse arvesse erisuguseid vajadusi, seal viiakse läbi kahesuunalist teadmiste ja oskuste siiret nooremate ja vanemate töötajate vahel ning sellistest töökohtadest on lõppkokkuvõttes kasu ühiskonnale tervikuna.

Täiendõpe toimub suures osas tööandjate pakutava koolitusena töökohal. 2020. aastal pakkus koolitust 67,4 % ettevõtjatest, kuid koolitusel osalemine on sektorite, tööstusharude ja riikide lõikes väga erinev. Avalikud tööturuasutused ei rahulda piisavalt selliste täiskasvanute koolitusvajadusi, kes vajavad koolitust ümberõppeks, et vahetada elukutset või sektorit.

Madala kvalifikatsiooniga täiskasvanute üks peamisi takistusi koolitusel osalemisel on motivatsiooni puudumine³³. Koolis õppimisega seotud negatiivsetel kogemustel võib olla armistav mõju. Vaja on laiemat osalejate ringi hõlmavaid alternatiivseid lähenemisviise, et innustada täiskasvanuid osalema õpetegevustes usaldusväärses või uues keskkonnas.

Sotsiaaldialoog kõigil tasanditel, st nii Euroopa, riiklikul kui ka kohalikul tasandil, on keskse tähtsusega, et kujundada oskuste arendamist kollektiivläbirääkimiste, koolitus- ja arengufondide juhtimise, nõustamisteenuste ning töökohtade ja oskuste kokkusobitamise kaudu. Sellega tegeletakse edasi.

Avaliku sektori peamised eesmärgid ELi, riiklikul või piirkondlikul tasandil

★ Täiskasvanute täiend- ja ümberõpe

- **Jätkuvalt toetatakse isiklike õppekontode**³⁴ rakendamist, et anda kõigile inimestele, olenemata nende tööalasest staatusest, võimalus täiend- ja ümberõppeks. Isiklike õppekontode olemasolu võib aidata üleminekust mõjutatud inimestel omandada oskusi, mida on vaja uutele kutsealadele liikumiseks. Paljud liikmesriigid katsetavad selliste õppekontode süsteeme, kuid lähiaastatel on vaja neid laiendada, edasi arendada ja konsolideerida.

³¹ Energiavaldkonna tööjõudu tuleb 2030. aastaks suurendada 50 %, et oleks võimalik kasutusele võtta taastuvenergia-, võrgu- ja energiatõhususe tehnoloogiad.

³² Kutsehariduse ja -õppe andmed: mis toimub kutsehariduse ja -õppe ning täiskasvanuõppe valdkonnas Euroopa Liidus, Cedefop: <https://www.cedefop.europa.eu/en/data-insights/what-happening-vocational-education-and-training-and-adult-learning-european-union>

³³ Täiskasvanute motivatsiooni puudumine oli korduv probleem, mille kõik liikmesriigid Euroopa oskusteaasta jooksul tuvastasid.

³⁴ Nõukogu 16. juuni 2022. aasta soovitus, mis käsitleb isiklike õppekontosid (2022/C 243/03).

- **Laiendatakse mikro kvalifikatsioonitunnistuste kasutamist** paindlike õppelahendustena kooskõlas asjaomase Euroopa lähenemisviisiga,³⁵ et tagada nende usaldusväärsus, arusaadavus, digitaalne väljastamine ning võrreldavus eri sektorites ja riikides. Selleks on lisaks haridus- ja koolitusasutustele vaja aktiivselt kaasata mitmesuguseid mikro kvalifikatsioonitunnistuste pakkujaid, eelkõige eraõiguslikke koolituspakkujaid. Vajaduse korral tuleks mikro kvalifikatsioonitunnistused siduda riiklike kvalifikatsiooniraamistikuga ja Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga. Kvaliteedi tagamise vahendeid käsitlevate suunistega suurendatakse usaldust ja mikro kvalifikatsioonitunnistuste kasutuselevõttu värbamisprotsessides. Samuti on eesmärk suurendada kutsehariduse tipptaseme keskuste, Euroopa ülikoolide liitude ja ELi oskuste akadeemiate välja antavate ühiste mikro kvalifikatsioonitunnistuste arvu ning laiendada nende kasutamist ettevõtjate poolt töötajate värbamisel ja nende karjääri edendamisel, keskendudes eelkõige strateegilistele sektoritele.
 - **Toetatakse liikmesriikide vastastikust õpet uuenduslike kogukonna õpperuumide kohta**, et kaasata ja motiveerida väheste põhioskustega täiskasvanuid oma oskusi täiendama keskkonnas, kus nad tunnevad end mugavamalt. Liikmesriike julgustatakse tegema koostööd avalike tööturuasutuste ja sotsiaalteenistustega, et toetada täiskasvanuid nende põhioskuste parandamisel ja aidata neid vajaduse korral tööturule kaasata. Sellega seoses võiks katsetada põlvkondadevahelisi lähenemisviise.
 - Töötatakse välja ja **käivitatakse oskuste garantii** katseprojekt, et tagada ümberkorraldatavates sektorites töötavatele või töötuse ohus olevatele töötajatele võimalus arendada oma karjääri edasi teistes sektorites ja/või ettevõtetes. Oskuste garantii toetab nende inimeste tööalaseid väljavaateid ja töökohakindlust, edendades nende täiend- ja ümberõpet kooskõlas asjakohaste riiklike, piirkondlike ja/või valdkondlike üleminekustrateegiatega.
 - Üldise grupierandi määruse³⁶ läbivaatamise raames hinnatakse, **kas koolituse suhtes kohaldatavaid riigiabi eeskirju** on vaja ajakohastada, et pakkuda tööstusele, sealhulgas sotsiaalmajandusele, paremaid stiimuleid, et õiglase ülemineku eesmärgil töötajate täiend- ja ümberõppesse investeerida.
- ★ Avaliku ja erasektori partnerluste võimendamine ning koostöö edendamine strateegilistes sektorites**
- **Tugevdatakse ja ühtlustatakse oskuste pakti**, et toetada strateegilisi sektoreid nende täiend- ja ümberõppetegevuses, muu hulgas ulatuslike partnerluste kaudu kooskõlas konkurentsivõime kompassi, puhta tööstuse kokkuleppe ja tulevase ELi kriisivalmiduse strateegiaga. Ulatuslike partnerluste tugevdamisega toetatakse sektoripõhiste lahenduste väljatöötamist³⁷. Tugevdatud oskuste pakt vähendab selliste algatuste killustatust nagu ELi oskuste akadeemiad, Euroopa Õpipoisiõppe Liit, kutsehariduse tipptaseme keskused ja Euroopa ülikoolide liidud, ning parandab nende vahelisi sidemeid. Parandatakse pakti liikmete

³⁵ Nõukogu 16. juuni 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Euroopa lähenemisviisi elukestvat õpet ja tööalast konkurentsivõimet toetavatele mikro kvalifikatsioonitunnistustele (2022/C 243/02).

³⁶ Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (muudetud, konsolideeritud tekst <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX:02014R0651-20230701>).

³⁷ Ulatuslikud partnerlused on olemas järgmistes sektorites: lennundus- ja kosmosetööstus ning kaitse, põllumajanduslik toidutööstus, ehitus, loome- ja kultuuritööstus, digisektor, energiamahukad tööstusharud, tervishoid, elektroonika, liikuvus, transport ja autotööstus, lähiteenused ja sotsiaalmajandus, taastuvenergia, jaemüük, tekstiilitööstus ja turismiökosüsteemid.

sektoriülest koostoimet ning teadmiste ja ressursside jagamist kogu väärtusahelas (nt oskuste prognoosimine, ametiprofiilid, õppekavad, koolitusmoodulid). Pakti liikmed on lubanud 2030. aastaks täiendada 25 miljoni töötaja oskusi. Komisjon kutsub pakti osalisi üles oma kohustusi vähemalt kahekordistama.

- **Vaadatakse läbi ja viiakse ellu sihtotstarbelised ELi oskuste akadeemiad.** Edutegurite hindamiseks vaadatakse läbi olemasolevate akadeemiate, sealhulgas nullnetotööstuse akadeemiate tegevus. Selle analüüsi põhjal käivitatakse kõige edukamatele mudelitele tuginedes teatav arv akadeemiaid, et pakkuda tööstusele rohe- ja digiülemineku ning puhta tööstuse kokkuleppe tarbeks vajaminevaid oskusi. Akadeemiad peaksid olema suunatud sellistele strateegilistele sektoritele nagu kaitse, autotööstus, ringmajandus, tuuleenergia, võrgud, toit, digivaldkonnad, nagu tehisintellekt, kvantitehnoloogia, virtuaalmaailm ja pooljuhid. Komisjon käivitab 2025. aasta juunis küberturvalisusoskuste akadeemia, mis kujutab endast tööstuse ja akadeemiliste ringkondade võrgustikku, ning edendab küberlinnakuid küberturvalisuse alaste oskuste jagamiseks eri liikmesriikides ja piirkondades. Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut (EIT) võimaldab 2028. aastaks koostöös ettevõtjatega miljonil õppijal omandada strateegilistes sektorites vajalikud oskused ja pöörab seejuures erilist tähelepanu soolisele tasakaalule.
- Võetakse katsemeetmeid, sealhulgas programmi „Erasmus+“, programmi „Digitaalne Euroopa“ ning Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi kaudu, et luua **riikidevahelised ülikoolide ja ettevõtjate vahelised partnerlused**, mille raames oleks võimalik koolitada inimesi sektorites, kus oskuste nappus on eriti suur. Selliste partnerlustega võiks näiteks toetada sihtotstarbelisi ühisõppekavasid või töötada ühiselt välja mikrokvalifikatsioonitunnistusi ning toetada idu- ja kasvufirmadele ettevõtlustoe ja mentorluse pakkumist. ELi idu- ja kasvufirmade strateegiaga nähakse ette lisameetmed, et aidata idu- ja kasvufirmadel ligi meelitada ja säilitada talente, keda nad ELis ettevõtte käivitamiseks ja kasvuks vajavad.
- Laiendatakse **Euroopa Õpipoisiõppe Liitu**, et 2030. aastaks oleks võetud 700 kohustust, mis hõlmavad ka tööturul kõrvale jäänud inimesi ning täiskasvanutele mõeldud õpipoisiõpet täiend- ja ümberõppeks.

Peamised eesmärgid

Töötajate oskuste garantii katseprojekt [2025]

Sihtotstarbeliste ELi oskuste akadeemiate kasutuselevõtt pärast olemasolevate akadeemiate läbivaatamist [2026]

Riikidevaheliste ülikoolide ja ettevõtjate vaheliste partnerluste katseprojekt sektorites, kus oskuste nappus on eriti suur [2026]

C. Oskuste ringluses hoidmine ja jaotamine, et täielikult ära kasutada ühtse turu potentsiaali

Ühtne turg loob ainulaadse raamistiku ringlusele, st inimeste ja nende oskuste vabale liikumisele. ELis on koostatud õigusaktid reguleeritud kutsealade vaba liikumise kohta, samuti on välja töötatud mitu läbipaistvuse ja tööturu vahendit, nagu Euroopa kvalifikatsiooniraamistik (EQF),

Europass, oskuste, kompetentside, kvalifikatsioonide ja ametite Euroopa klassifikaator (ESCO)³⁸ ning Euroopa tööturuasutuste võrgustik (EURES)³⁹. Lisaks on Bologna protsessi raames välja töötatud keskharidusjärgse hariduse Euroopa ainepunktisüsteem.

Siiski leidub jätkuvalt takistusi inimeste oskuste ja kvalifikatsioonide sujuvale ülekandmisele ning tunnustamisele. Oskuste liit toetab tasakaalustatud piiriülest liikuvust ning teadmiste ja oskuste vaba liikumist, hõlbustades oskuste valideerimist ja kvalifikatsioonide tunnustamist ning tugevdades riikidevahelist koostööd. See suurendab inimeste oskuste ja töökohtade vahelist sobivust ELis liikumisel, vähendab ajude äravoolu ja võitleb rahvastikukao suundumustega piirkondades, mida ohustab rahvastiku vähenemine.

Oskuste liidu raames tehakse liikmesriikidega koostööd, et võtta kasutusele Euroopa kraad, mida tunnustavad kõik liikmesriigid, ning pakutakse seeläbi kvaliteetset haridust ja koolitust, ühendades ressursse programmi „Erasmus+“ raames toetatava riikide- ja valdkondadevahelise koostöö kaudu.

Peamised eesmärgid ELi, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil

★ Oskuste ja kvalifikatsioonide ülekantavuse hõlbustamine

- Töötatakse välja **oskuste ülekantavuse algatus**, et anda töötajatele ja ettevõtjatele rohkem võimalusi ühtse turu potentsiaali täielikuks ärakasutamiseks. Esiteks uuritakse vajadust võimaliku **seadusandliku ettepaneku** järele, millega kõrvaldada töötajate, sealhulgas reguleerimata kutsealade töötajate liikuvuse takistused. Algatus võiks tugineda olemasolevatele läbipaistvusvahenditele, mille eesmärk on tagada oskuste ja kvalifikatsioonide mõistmine, võrreldavus, usaldamine ja aktsepteerimine kõigis liikmesriikides. Samuti võidakse algatusega edendada koostöimivate digitaalsete kvalifikatsioonitunnistuste ühtseid Euroopa tasandi vorminguid, et võimaldada oskuste ja kvalifikatsioonide mõistmist ja tunnustamist. Teiseks kaalub komisjon kutsekvalifikatsioonide tunnustamise direktiivi rakendamise aruandele tuginedes meetmeid, millega veelgi rohkem hõlbustada, laiendada ja ajakohastada reguleeritud kutsealade tunnustamise protsesse, eelkõige digivahendite suurema kasutamise kaudu. Kolmandaks uuritakse algatuse raames, kas teha ettepanek ühiste normide kohta, mis käsitlevad lihtsamaid menetlusi kolmandate riikide kodanike kvalifikatsioonide ja oskuste tunnustamiseks ja valideerimiseks.
- **Töötatakse välja ühine Euroopa raamistik õppekvalifikatsioonide ja välismaal läbitud õppeperioodide automaatseks tunnustamiseks** koolides, kutsehariduses ja -õppes ning kõrghariduses. Uuritakse võimalust **ELi ühinemiseks kõrgharidustunnistuste ja kõrgharidusele juurdepääsu võimaldavate tunnistuste Euroopa regioonis tunnustamise konventsiooniga** (tunnistuste tunnustamise Lissaboni konventsioon)⁴⁰. Selle eesmärk on vähendada õpirändes osalevate õppijate ebakindlust, mis on seotud nende kvalifikatsioonide ja õpitulemuste tunnustamisega, ning vältida pikki ja ettearvamatuid haldusmenetlusi. Nõnda luuakse võrdsed võimalused kõigile õppijatele nende haridus- ja koolitussektorist ning päritoluriigist sõltumata.

³⁸ European Classification of Skills/ Competences, Qualifications and Occupations.

³⁹ European Employment Services.

⁴⁰ [CETS 165 – kõrgharidustunnistuste ja kõrgharidusele juurdepääsu võimaldavate tunnistuste Euroopa regioonis tunnustamise konventsioon](#).

★ Tulevikku suunatud Euroopa kvalifikatsioonid

- **Soodustatakse uuenduslike ühiste Euroopa õppekavade väljatöötamist**, seda muu hulgas [erialadel](#), mis on vajalikud sellistes **strateegilistes sektorites** ja olulistes tehnoloogiavaldkondades nagu tehisintellekt, kvantitehnoloogia, pooljuhid, andmed või küberturvalisus, ning kasutatakse selleks tõenäoliselt **Euroopa kraadi / Euroopa kraadi märgist**,⁴¹ tuginedes ühiselt kokkulepitud kriteeriumidele. Selle algatusega edendatakse tulevikku suunatud oskusi ning koondatakse kõikjal ELis kõrgharidusasutuste eksperdidetadmisi, tehes seda suuremas ulatuses, kui mis tahes asutus seda üksi suudaks.
- **Hõlbustatakse kutseõpilaste ja töötajate liikuvust**, tehes tööd võimaliku **Euroopa kutsehariduse ja -õppe diplomi/märgise** väljatöötamiseks. Diplom võiks hõlmata esmast kutseharidust ja -õpet keskkariduse tasemel ja keskkaridusjärgsel tasemel. Katseprojektiga, mida toetatakse programmist „Erasmus+“, kaasatakse liikmesriigid ning kutsehariduse ja -õppe pakkujad, et katsetada sellist Euroopa kutsehariduse ja -õppe diplomit/märgist aastatel 2025–2026.

★ Süvendatud riikidevaheline koostöö tulevikku suunatud oskuste ja pädevuste pakkumiseks

- Uuritakse, kuidas töötada välja **kõrgharidusasutuste liitude** sobiv **Euroopa õiguslik staatus**. Samuti vaadeldakse **Euroopa ülikoolide liitudele sobivat investeerimisviisi**, et tagada kestlik koostöö ja rahastamine, koondada ressursse ning tugevdada ettevõtjate ja teadusosakondadega sõlmitavaid partnerlusi nende innovatsiooni ökosüsteemis.
- Tugevdatakse riikidevahelist koostööd **kutsehariduse tipptaseme keskuste** raames ning aidatakse avaliku ja erasektori partnerluste kaudu kaasa kutsehariduse ja -õppe valdkonna riiklike reformide elluviimisele. Hindamisele tuginedes toetatakse aastatel 2026–2029 jätkuvalt kutsehariduse tipptaseme keskuste loomist.
- 2026. aastal käivitatakse **Euroopa koolide liitude katseprojekt**, et suurendada õpilaste ja õpetajate liikuvust, parandada koolide ja kooliasutuste vahelist piiriülest koostööd ning soodustada innovatsiooni. Need liidud on eelkõige põhioskuste jaoks mõeldud uuenduslike õpetamismeetodite, õppekavade ja pädevusraamistike katselava. Liidud aitavad osalevatel koolidel saada õppivateks organisatsioonideks, kus muu hulgas koostöös kohalike omavalitsustega pakutakse tõhusat põhioskuste õpetamist.

★ Kõigi õppijate liikuvuse edendamine

- **Programmi „Erasmus+“** tõhustatakse, et muuta see kaasavamaks ja kõigile kättesaadavamaks, pöörates seejuures erilist tähelepanu vähemate võimalustega õppijatele, sealhulgas kutsehariduses ja -õppes. Laialdasem teavitustegevus pakub oskuste arendamiseks rohkem võimalusi ning aitab seeläbi otsustavamalt kaasa vastupidava, konkurentsivõimelise ja ühtse Euroopa loomisele.

Peamised eesmärgid

Oskuste ülekantavuse algatus [2026]

⁴¹ [Komisjoni teatis Euroopa teaduskraadi loomise tegevuskava kohta](#)

Ühine Euroopa raamistik õppekvalifikatsioonide ja välismaal veedetud õppeperioodide automaatseks tunnustamiseks koolis, kutsehariduses ja -õppes ning kõrghariduses [2027]

Euroopa kraadi / Euroopa kraadi märgisega uuenduslike ühiste Euroopa õppekavade kasutuselevõtt [2026]

Euroopa ülikoolide liitude õiguslik seisund [2027]

Euroopa kutsehariduse ja -õppe diplomi katseprojekt [2025–2026]

Euroopa koolide liitude katseprojekt [2026]

D. Talentide ligimeelitamine kolmandatest riikidest ja nende alleshoidmine, et lahendada oskuste nappuse probleem ja arendada tipptalente Euroopas

Euroopa tööeline elanikkond peaks prognooside kohaselt vähenema 2050. aastani miljoni täiskasvanu võrra aastas. On vaja teha jõupingutusi, et soodustada võimalikult paljude tööeliste inimeste tööturul osalemist, kaotada püsivad tõkked ja jõuda vähemate võimalustega elanikkonnarühmadeni. Rahvastiku vähenemine tähendab siiski, et ELi elanikkonnast ei piisa tööjõupuuduse probleemi lahendamiseks ja ELi innovatsioonipotentsiaali optimeerimiseks. Kandidaatriikide järkjärguline lõimimine ühtse turu osadesse tugevdab praeguses tihedas üleilmses konkurentsivõimelises ELi majanduse konkurentsivõimet. Strateegia „Global Gateway“ raames partnerriikides hariduse ja koolituse strateegilisel toetamisel on ümberkujundav mõju ja see võimaldab edendada kestlikkust ning aitab samal ajal suurendada Euroopa ettevõtjate konkurentsivõimet, eelkõige investeerimisriikides.

Lisaks ELi tööjõu aktiveerimise ja oskuste täiendamise meetmetele peab EL saama üleilmseks talendimagnetiks ning suutma talente nii ligi meelitada kui ka alles hoida. Selleks et säilitada ja tugevdada oma positsiooni hariduses, teadusuuringutes ja innovatsioonis, peab Euroopa suurendama oma atraktiivsust kõikjal maailmas tippteadlaste, akadeemiliste ringkondade ja üliõpilaste jaoks ning spetsialistide jaoks sellistes strateegilistes valdkondades nagu need, mis on seotud järgmise tipptehnoloogiatega. ELi võime konkureerida üleilmsel tasandil ei sõltu mitte ainult sellest, kuidas suudetakse hoida kohalikke talente, vaid ka sellest, kuidas kaasata talente aktiivselt väljastpoolt Euroopat. EList võib saada kõige helgemate peade valitud sihtkoht, kui siin pakutakse maailmatasemel haridus- ja teadustaristut, konkurentsivõimelisi karjääriväljavaateid ning toetavat regulatiivset ja rahastamiskeskonda. Euroopa Teadusnõukogu eesliiniuuringute stipendiumidel võib olla oluline roll, et meelitada ELi tippteadlasi kogu maailmast ja neid siin hoida, pakkudes neile Euroopas eesliiniuuringute tegemiseks pikaajalist ja paindlikku rahastamist.

Selle eesmärgi raames pööratakse võrdselt tähelepanu kvaliteetsetele töökohtadele juurdepääsu tagamisele ja selliste töökohtade pakkumisele, eelkõige sektorites, kus töötajad seisavad silmitsi suurema ebaõigluse, ebatervislike ja ohtlike töötingimuste ohuga. Hästi toimiva ühtse turu ülesehitamiseks on väga oluline tagada tööjõu liikuvuse normide nõuetekohane täitmine, sealhulgas Euroopa Tööjõuameti (ELA) toel, ja see puudutab kõiki töötajaid, ka kolmandate riikide kodanikke, eelkõige töötajate lähetamisel ning pikkades ja keerukates alltöövõtuhelates.

ELis seaduslikult elavaid kolmandate riikide kodanikke tuleks toetada nende lõimumisel ja neil peaks olema võimalik töötada heades töötingimustes ja oma andeid igakülgselt ära kasutada.

Samuti tuleks tugevdada koostööd partnerriikidega tööjõu rahvusvahelise liikuvuse ja oskuste arendamise valdkonnas.

Oskuste liit tagab, et innovatsiooni tarbeks talentide ligimeelitamisel jõuab Euroopa maailmas esirinda ning edendab mitmekesisust ja kaasatust, võttes samas arvesse vajadust hinnata selliste strateegilistele sektoritele nagu küberturvalisus, lennundus- ja kosmosetööstus ning kaitsetööstus avalduvat julgeolekumõju.

Peamised eesmärgid ELi, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil

★ Euroopa talendimagnetite raamistik

- Kui kaasseadusandjad on selle vastu võtnud, võetakse kasutusele **ELi talendireserv**, mis on **kogu ELi hõlmav platvorm, millega hõlbustatakse** selliste väljaspool ELi elavate kolmandatest riikidest pärit tööotsijate **rahvusvahelist värbamist**, kellel on oskused, mis on vajalikud selleks, et töötada kogu ELi hõlmava tööjõupuudusega kutsealadel **kõigil oskuste tasemetel**.
- **Euroopa muudetakse maailma parimate teadlaste jaoks atraktiivseks**, ennetades ajude äravoolu EList ja võideldes selle vastu nii Euroopa kui ka rahvusvaheliste teadlaste puhul. Selleks tehakse järgmist:
 - **pakutakse Marie Skłodowska-Curie meetme „Vali Euroopa“ kaudu suurepäraseid teadusalaseid töö- ja töölevõtmistingimusi ning karjääriväljavaateid**, keskendudes eelkõige ebakindluse vähendamisele varases teadlaskarjääris. Sellekohane katseprojekt käivitatakse 2025. aastal. Taotlejad saavad siduda Marie Skłodowska-Curie meetme toetused konkurssidega, mille tulemusena saadakse pikaajalised ametikohad ülikoolides ja teadusasutustes pärast projekti lõppu;
 - toetatakse **uue teadlaskarjääri raamistiku**⁴² ja Euroopa teadlaste harta rakendamist, mis on eriti oluline teadlaste Euroopas hoidmiseks ja teadusdiasporaa tagasimeelitamiseks.
- **Euroopa haridus- ja koolitussüsteemid muudetakse andekate õppijate jaoks atraktiivseks**.
 - Komisjon paneb ette uue eesmärgi: **2030. aastaks peaks ELis olema aastas vähemalt 350 000 väljastpoolt ELi pärit õppijat, kes tulevad siia õppima ja omandama kolmanda taseme haridust**⁴³.
 - Katsetatakse konkreetselt MATI-valdkonna ja muude strateegiliste valdkondade **õppimisvõimalusi tutvustavaid virtuaalseid messe** ning korraldatakse loosungi „**Õpi Euroopas**“ all reklaamitegevusi, et meelitada kolmandate riikide juhtivate õppeasutuste õpilasi Euroopasse õppima põhivaldkondade erialasid. Seda toetatakse **Erasmus Munduse ja programmi „Digitaalne Euroopa“ stipendiumidega**, samuti toetavad seda **Euroopa ülikoolide liidud**.
- **Hõlbustatakse kolmandate riikide kvalifitseeritud kodanike ligimeelitamist ja lõimimist**.

⁴² Ettepanek: nõukogu soovitus Euroopa teadusruumi poliitilise tegevuskava kohta aastateks 2025–2027.

⁴³ 2030. aasta ELi tasandi eesmärk puudutab väljastpoolt ELi õpirände raames kraadi omandama tulnud, kolmanda taseme hariduse omandanute arvu. See arv oli 2022. aastal 248 827 (viimased kättesaadavad andmed), mis tähendab, et ELi 2030. aasta eesmärk nõuab 2030. aastaks ligikaudu 41 % kasvu. Lineaarse prognoosi kohaselt on see arv 2030. aastal ligikaudu 328 000, mis tähendab, et ELi 2030. aasta eesmärk eeldab lineaarse arenguga võrreldes ligikaudu 7 %-list kasvu.

- Komisjon esitab käesoleva aasta lõpupoole **viisastrateegia**, mis sisaldab meetmeid kolmandatest riikidest pärit tippüliõpilaste, teadlaste ja oskustöötajate saabumise toetamiseks. Seda tehakse näiteks üliõpilasi ja teadlasi käsitleva direktiivi⁴⁴ ning sinise kaardi direktiivi tõhusama rakendamise kaudu. Samuti on vaja rohkem toetada liikmesriike ja nende konsulaate, et tagada pikaajaliste viisade ja elamislubade õigeaegne väljaandmine. ELi rahastamisega hõlbustatakse tegevuse paremat koordineerimist rände- ja haridusasutuste vahel.
- Et talente ligi meelitada, on oluline luua Euroopas sobivad tingimused nende ühiskonda lõimimiseks ja nende pereelu toetamiseks. Komisjon vaatab veel käesoleval aastal läbi **ELi integratsiooni ja kaasamise tegevuskava** ning uurib võimalusi eelkõige oskustöölise ja teadlaste lõimimise ja nende perekonna taasühinemise meetmete paremaks toetamiseks.
- Töölevõtuks koolitamise programmid on üliolulised, et rahuldada Euroopas tööjõu vajadusi ja aidata kaasa partnerriikide oskuste arendamisele. Selliseid programme töötatakse välja **talendipartnerluste** raames ja neid tuleks edasi arendada osana algatusest „**Multipurpose Legal Gateway Offices**“, mis on luuakse koos huvitatud liikmesriikidega, et pakkuda tööandjatele täiendavat tuge vajalike oskuste leidmisel, eelkõige ühist huvi pakkuvates sektorites, nagu ehitus, hooldus, IKT, transport, biomajandus, turism, põllumajandus ja kultuur. Need programmid peaksid põhinema avaliku ja erasektori partnerlusel ning olema nii ELile kui ka partnerriikidele vastastikku kasulikud. Siinkohal pakub erilisi võimalusi tulevane uus Vahemere piirkonna lepe.

Peamised eesmärgid

ELi talendireservi IT-platvormi käivitamine

Marie Skłodowska-Curie meetme katseprojekt „Vali Euroopa“ [2025. aasta 4. kvartal]

Uus ELi viisapoliitika strateegia [2025. aasta 4. kvartal]

Algatuse „Multipurpose Legal Gateway Offices“ käivitamine [2026]

4. Haridusse ja oskustesse investeerimine – avaliku ja erasektori investeringute kaasamine

Haridus ja oskused on investering, millest saadav kasu ületab kulusid mitmeid kordi. Haritud elanikkonda ja tööjõudu investeerimine võimaldab inimestel saada juurdepääs kvaliteetsetele töökohtadele ja neid säilitada, kuid mitte ainult. See on ühtlasi investering ELi konkurentsivõimesse ja valmisolekusse, suuremasse ja kaasavasse majanduskasvu ja vastupanuvõimesse, sotsiaalsesse ja territoriaalsesse ühtekuuluvusse ning lõppkokkuvõttes Euroopa sotsiaalse mudeli tugevdamisse ning Euroopa väärtuste ja demokraatia kaitsesse.

Praegusest seitsmeaastasest eelarvest (2021–2027) eraldatakse vahendeid investeringuteks haridusse ja oskustesse sellistest programmist nagu Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+), millega toetatakse oskusi 42 miljardi euroga, taaste- ja vastupidavusrahistu (67,7 miljardit eurot nii

⁴⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/801 kolmandate riikide kodanike teadustegevuse, õpingute, praktika, vabatahtliku teenistuse, õpilasvahetuseprogrammides või haridusprojektides osalemise ja *au pair*ina töötamise eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta (uuesti sõnastatud)

investeeringutele inimkapitali kui ka taristule), Euroopa Regionaalarengu Fond (8,7 miljardit eurot), programm „Erasmus+“ (26,1 miljardit eurot), õiglase ülemineku fond (2,3 miljardit eurot) ja programm „InvestEU“ (tagades finantsvõimenduse üle 1 miljardi euro). On oluline, et liikmesriigid võtaksid arvesse 2021.–2027. aasta ühtekuuluvuspoliitika programmide vaahindamist ning suurendaksid investeeringuid haridusse ja oskustesse, et toetada ambitsioonikaid reforme oskuste liidu rakendamiseks.

ELi tulevase rahastamisega toetatakse jätkuvalt ELi tasandi investeeringuid haridusse ja oskustesse. Investeeringute lisaväärtusest Euroopa konkurentsivõime jaoks elutähtsatesse sektoritesse on võimalik võtta maksimum, kasutades ära parimaid tavasid, katseprojekte ja ELi tasandil saadud õppetunde ning koordineerides neid tõhusamalt Euroopa poliitiliste prioriteetidega.

ELi eelarve on vaid üks osa suuremast pildist. Arvestades ülesande ulatust ning konkurentsivõime, jõukuse ja vastupanuvõimega seotud kasu, on äärmiselt oluline võimendada rahastamist ja algatusi lisaks ELi vahenditele ka nii avalikus kui ka erasektoris.

2022. aastal olid riikide üldised avaliku sektori kulutused kõigil haridustasanditel 4,7 % SKPst (ELi keskmine). 0,1 % SKPst kulutati täiskasvanuharidusele.

Liikmesriigid ja erasektor peavad investeerima enam haridusse, koolitusse ning täiend- ja ümberõppesse.

Peamised eesmärgid ELi, riiklikul, piirkondlikul ja erasektori tasandil

- Kasutatakse täielikult ära **programmi „InvestEU“** võimalusi ja võetakse koostöös Euroopa Investeeringupanga Grupiga kasutusele uus ühine **platvorm „EL investeerib talentidesse“** (EU Invest in Talent), mis on avatud kõigile rahvusvahelistele finantseerimisasutustele ja riiklikele tugipankadele ning hõlmab ELi rahaliste vahendite ja peamistelt investoritelt saadud laenude kombineerimist, et soodustada investeeringuid Euroopa kõigil haridustasanditel, suurendades ühtlasi rahastamist ja laiendades mõju. Platvormi raames **koordineeritakse erasektori algatusi ja suurendatakse erasektori investeeringuid** koolitusse ning täiend- ja ümberõppesse peamistes tööstusökosüsteemides, tugevdades selleks oskuste pakti ja ELi oskuste akadeemiaid ning luues ülikoolide ja ettevõtjate riikidevahelisi partnerlusi. Kutsehariduse tippaseme keskused ja Euroopa ülikoolide liidud aitavad samuti suurepäraselt stimuleerida erasektori investeeringuid tulevikku suunatud oskuste arendamisse.
- **Liikmesriike julgustatakse kasutama** läbivaadatud majandusjuhtimise raamistikus hiljuti kasutusele võetud **võimalust kasutada pikemaajalist kohandamiskava**, et lisada majanduskasvu soodustavad reformid ning investeeringud haridusse, koolitusse, täiend- ja ümberõppesse, mis aitavad suurendada tootlikkust ja tööturul osalemist.
- **Jätkatakse ja tõhustatakse sotsiaalvaldkonna investeeringute alast tööd**, sealhulgas töötatakse sotsiaalinvesteeringute keskusega⁴⁵ ning edendatakse vastastikust õpet ja tehnilist tuge liikmesriikidele sotsiaal-, tööturu- ja oskuste reformide ja investeeringute rakendamiseks.

⁴⁵ Vt nõukogu järeldused „Tööturu, oskuste ja sotsiaalpoliitika roll vastupanuvõimelises majanduses“ (11066/24) ning ELi liikmesriikide vabatahtlikud juhtpõhimõtted tööturu, oskuste ja sotsiaalpoliitika valdkondade reformide ja investeeringute majandusliku mõju hindamiseks (10779/24).

Samuti soovitakse suurendada suutlikkust, et mõõta reformide ja investeeringute sotsiaalset ja majanduslikku kasu tootlikkusele ja riigi rahanduse jätkusuutlikkusele.

- **Uuritakse parimaid tavasid kvaliteetsete töökohtade edasiseks toetamiseks** ja tööjõu ümberõppe soodustamiseks riigihangete abil.
- **Hinnatakse haridusse ja koolitusse tehtavate investeeringute** (mida toetab kvaliteetsesse haridusse ja koolitusse investeerimise õppelabor)⁴⁶ **kvaliteeti ja asjakohasust.**
- **Liikmesriike julgustatakse asjakohaselt kasutama** ESF+ pakutavaid hariduse ja koolituse rahastamise võimalusi.

5. Juhtimine

Oskuste liidu eesmärkide saavutamiseks on vaja suuremaid ambitsioone, kollektiivset ja isevastutust, ettenägelikkust, koordineeritud juhtimist, investeeringuid ja reformide tõhusat rakendamist mitmel tasandil. Selleks tugineb oskuste liit tugevale struktuurile ja juhtimissüsteemile ning täidab eesmärki arendada tugevat inimkapitali kui horisontaalset võimaldajat, et toetada ELi konkurentsivõime ja valmisoleku prioriteete. Sellega seoses viiakse oskuste liit kooskõlla konkurentsivõime kompassis kirjeldatud uue konkurentsivõime **juhtimise mehhanismiga**, mis võimaldab oskustega seotud küsimused kiiresti ja tõhusalt lõimida, sealhulgas konkreetsetes sektorites, mida peetakse Euroopa konkurentsivõime jaoks ülioluliseks.

Oskuste liidu juhtimissüsteem, mida tuleb hakata võimalikult kiiresti täielikult rakendada, tugineb tugevale, õigeaegsele ja asjakohasele sidusale ja koordineeritud oskuste ja hariduse alase prognoosimise platvormile – **Euroopa oskuste prognoosimise vaatluskeskusele**. Oskuste liit tugineb **Euroopa kõrgetasemelise oskuste nõukogu** kaudu tihedale koostööle kõigi asjaomaste sidusrühmade, täpsemalt sotsiaalpartnerite, erasektori ning haridus- ja koolitusasutuste vahel, et lihtsustada ja tugevdada teadlikku ja paindlikku poliitikakujundamise protsessi kõnealuses valdkonnas.

Kuna inimkapital, haridus ja oskused on üks Euroopa konkurentsivõime tagamise võtmeküsimusi, kavatseb komisjon esitada **Euroopa poolaasta raames uue ELi 27 riiki hõlmava soovitusel hariduse ja oskuste kohta**. Soovitus peaks tuginema vaatluskeskuse ja kõrgetasemelise oskuste nõukogu sisendile, et suunata liikmesriike ja kõiki asjaomaseid osalejaid inimkapitali, hariduse ja oskuste valdkonnas ning aidata tagada, et nii avaliku kui ka erasektori reformid ja investeeringud aitavad strateegilisel ja tõhusal viisil täita kõige suuremaid vajadusi.

Oskuste liidu juhtimissüsteemi põhielemendid on esitatud allpool.

★ Teadlike poliitiliste otsuste jaoks vajalike andmete esitamine: Euroopa oskuste prognoosimise vaatluskeskus

Oskuste õigeaegne ja täpne prognoosimine on teadlike poliitikameetmete ja tõhusa rahastamise tagamiseks äärmiselt oluline. Äsja loodud Euroopa oskuste prognoosimise vaatluskeskuse abil pakub komisjon strateegilisi andmeid ja prognoose (praegu ja tulevikus) olemas olevate oskuste, oskuste kasutamise ja puuduolevate oskuste kohta konkreetsetes sektorites ja piirkondades, samuti haridus- ja koolitussüsteemide tulemuslikkuse kohta. Andmete õigeaegne esitamine võimaldab anda varajase hoiatuse oskuste nappuse kohta ELi kriitilise tähtsusega või strateegilistes sektorites.

⁴⁶ [Kvaliteetsesse haridusse ja koolitusse investeerimise õppelabor](#)

Komisjon⁴³ võtab meetmeid, et parandada oskuste prognoosimist ja andmete kogumist tihedas koostöös Eurostatiga ning asjaomaste ELi vaatluskeskuste ja ametitega⁴⁷ (Eurofound, Euroopa Tööjõuamet ja Cedefop), kes koguvad hulgaliselt andmeid, nagu iga-aastane tööjõupuuduse ja -ülejäägi aruanne, ning kasutavad veebipõhist vabade kohtade analüüsi vahendit, mis annab reaallajalähedast teavet ja mille abil prognoositakse oskusi. Muud asjakohased andmeallikad on oskuste pakti ja oskustealase valdkondliku koostöö liitude kaudu kogutud prognoosiandmed valdkondlike oskuste kohta, hariduse omandanute käekäigu jälgimine Euroopas, hariduse ja koolituse valdkonna ülevaade, Euroopa kõrgharidussektori vaatluskeskus, teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud karjäärivõimaluste vaatluskeskus (ReICO), Euroopa oskuste andmeruum ja Eurydice võrgustik.

Euroopa oskuste prognoosimise vaatluskeskus võimaldab koondada kõik need üksikasjalikud, reaalses ja võrreldavad andmed ühtsesse kontaktpunkti, pakkudes seega vajalikku teavet kõrgetasemelisele oskuste nõukogule ja panustades seeläbi Euroopa poolaasta töösse.

★ Muutuste juhtimine – Euroopa kõrgetasemeline oskuste nõukogu

Komisjon loob Euroopa oskuste prognoosimise vaatluskeskuse tulemustele tuginedes sihtotstarbelise **Euroopa kõrgetasemelise oskuste nõukogu**, et toetada poliitilise tasandi tööd. Oskuste nõukogus, mida juhib Euroopa Komisjon, osalevad olulised sidusrühmad, sealhulgas ettevõtlusjuhid, haridus- või koolitusteenuse osutajad ning sotsiaalpartnerid, et anda ELi poliitikakujundajatele oskuste kohta põhjalikke valdkonnaüleseid teadmisi ja suuniseid. Nimetatud nõukogu peaks tagama koordineeritud visiooni ning aitama teha kindlaks inimkapitali tugevdamiseks vajalikud julged meetmed, tuginedes seejuures Euroopa oskuste prognoosimise vaatluskeskuse tulemustele.

Oskuste nõukogu aitab komisjonil välja töötada ELi 27 riiki hõlmava soovitus inimkapitali kohta, samuti riigipõhiseid soovitusi. Vajaduse korral võtab oskuste nõukogu arvesse digikümnendi nõukoja ja muude asjaomaste asutuste soovitusi põhiliste digioskuste kohta. Peamisi asjaomaseid sidusrühmi kokku tuues võimaldab oskuste nõukogu kiiret tegutsemist kohapeal, lihtsustades samal ajal ELi ja liikmesriikide tasandi eri organite ja institutsioonidega peetavaid arutelusid ja konsultatsioone ning lühendades nende toimumisaega. Oskuste nõukogul on dünaamiline ja paindlik struktuur, tänu millele suudab ta kiiresti reageerida muutuvale olukorrale ELi valdkondlike oskuste maastikul ning kutsuda arutatavatest kiireloomulistest küsimustest lähtuvalt kokku asjaomased sidusrühmad.

★ ELi 27 riiki hõlmav soovitus inimkapitali kohta: haridus ja oskused Euroopa poolaasta raames

Oskused on jätkusuutliku konkurentsivõime peamised võimaldajad. Oskuste liit toetub seega konkurentsivõime juhtimise mehhanismile, mis hõlmab konkurentsivõime koordineerimise töövahendit ja ladusamaks muudetud Euroopa poolaastat.

Kui sotsiaalse lähenemise raamistik Euroopa poolaasta raames⁴⁸ 2024. aastal kasutusele võeti, hakati suuremat tähelepanu pöörama sotsiaalsele tasakaalustamatusele ja ülespoole suunatud

⁴⁷ Praegu tegeldakse andmekogu (nn *data lakehouse*) loomisega, et koondada kõikide asutuste andmed, ja seda koordineerib Eurofound. Andmekogu on katsetapis ja praegu keskendutakse oskustega seotud andmete koondamisele.

⁴⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelvalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97.

sotsiaalse lähenemise riskidele. Sotsiaalse lähenemise raamistikku võib lisada täiendavaid kohandatud analüüse ja nõuandeid liikmesriikide inimkapitalipoliitika kohta, et tööhõive, sotsiaalvaldkonna ja hariduse ning oskustega seotud tulemuste seiret ja analüüsi sisuliselt parandada ja ajakohastada. Komisjon kavatses esitada kõigile liikmesriikidele ühtse EL 27 riiki hõlmava inimkapitali käsitleva soovitusena, mis tugineb Euroopa oskuste prognoosimise vaatluskeskuse järeldustele ja Euroopa Komisjoni analüüsile, mida toetab Euroopa kõrgetasemeline oskuste nõukogu.

EL 27 riiki käsitlevas soovitusel tuleks erilist tähelepanu pöörata hariduse ja oskustega seotud struktuursetele probleemidele ning nende seosele kiiresti areneva tööturu ja konkurentsivõimega. Soovitusel eesmärk on anda panus ELi kui terviku inimkapitaliga seotud probleemide lahendamise tegevuskava koostamisse, samuti panustada nõukogus toimuvatesse asjakohastes poliitilistes mõttevahetustesse ning toetada kolmepoolset sotsiaaltippkohtumist. See peaks täiendama Euroopa poolaasta muid elemente, sealhulgas eelkõige ühist tööhõivearuannet ja tööhõivesuuniseid, ning seda võetakse arvesse riigiaruannetes ja riigipõhistes soovitusel.

Institutsioonilisel tasandil kujundab komisjon tihedamat koostööd ja sidemeid, et tagada sidusus Euroopa poolaasta eri elementide vahel ning edendada koostööd nõukogu asjaomaste koosseisude, eelkõige haridus-, tööhõive- ja majandusministeeriumide vahel. Eesmärk on käsitleda inimkapitali oskustega seotud probleeme ELi ja liikmesriikide tasandil kogu valitsemissektorit hõlmava lähenemisviisi raames.

Poliitika rakendamise tasandil võiks Euroopa haridusruumi lihtsustatud juhtimisstruktuuri tihedalt lõimida oskuste liidu juhtimisstruktuuri, et tugineda eri ametiasutuste tõhusale koostööle, mille abil oleks võimalik ellu viia suurema mõju saavutamiseks vajalik süsteemne muutus. Tugevad ja paindlikud juhtimisstruktuurid pakuvad liikmesriikidele tõenduspõhiste reformide rakendamisel tõhusamat tuge. 2025. aasta esimesel poolal avaldab komisjon Euroopa haridusruumi käsitleva hindamisaruande, mida võetakse nõukogu teostatava läbivaatamise käigus arvesse.

6. Kokkuvõte – kuidas edasi?

ELi konkurentsivõime kompassis on rõhutatud, et Euroopa konkurentsivõime ja tulevikuks valmisoleku alus on sealsed inimesed, kelle edu eeltingimuseks on oskused. Oskuste liit pakub välja uue lähenemisviisi, mis ühendab haridus-, koolitus- ja tööhõivepoliitika ning koondab need ümber ühise konkurentsivõime visiooni. Selles käsitletakse nelja oskustega seotud tegevussuunda, millega edendatakse innovatsiooni, süsinikuheite vähendamist, valmisolekut, demokraatiat ja sotsiaalset õiglust.

Oskuste liit raamistab komisjoni tööd kogu selle ametiaja jooksul. Ees seisab tohutu väljakutse, mille saab ületada üksnes siis, kui kõik osalejad võtavad kollektiivse vastutuse ja tugevdavad kogu valitsemissektorit hõlmavat lähenemisviisi, mis käsitleb nii oskuste pakkumist kui ka nõudlust (sh oskuste arendamine, tunnustamine, seosed töötingimustega, demograafia, ettevõtjate tavad) ning kuhu on kaasatud liikmesriigid, sotsiaalpartnerid, äriühingud, ülikoolid ja koolid.

Ainus viis, kuidas edasi minna ja mille oskuste liit on selgelt kindlaks määranud, on täielik pühendumine, mille alus on tugev rakendamismehhanism ja juhtimine, mis põhineb sidusal ja lihtsal konkurentsivõime juhtimise mehhanismil ELi ja liikmesriikide tasandi investeerimis- ja reformimisotsuste tegemise toetamiseks ning mis koosneb konkurentsivõime koordineerimise töövahendist ja latusamaks muudetud Euroopa poolaastast ja mida toetavad ELi ja riiklikud fondid,

millel on avaliku ja erasektori partnerluste jaoks olulisem roll. Edasiminekuks põhineb tugeval rakendamismehhanismil ja juhtimisel Euroopa poolaasta kaudu, seda toetavad ELi ja riiklikud fondid ning suurem roll on avaliku ja erasektori partnerlustel. Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti, Euroopa Ülemkogu, nõukogu ja sotsiaalpartnereid üles oskuste liitu heaks kiitma ja aitama aktiivselt kaasa selles sisalduvate algatuste elluviimisele.